

Szent-Gály Gyula – zenepedagógus, zeneszerző, zenetörténész, a 10-es honvéd gyalogezred hadiözvegyeinek és árváinak patrónusa*

SPÓNER PÉTER

Gyula Szent-Gály: The Music Teacher, Composer, Music Historian and Patron of the War Widows and Orphans of the 10th Honvéd Infantry Regiment

In connection with the centenary commemoration of the First World War, the Ottó Herman Museum's Historical Library organized a four-year (2017–2020) series of public education programs, partly using its own and partly using tender resources. The number one patron of our events was the First World War Centennial Memorial Committee. As the last element of the program series, we inaugurated a monument in July 2020 in honour of Gyula Szent-Gály. Mr Szent-Gály was once the director of the Miskolc Music School for ten years (1909–1919). During the First World War, he was one of the main organizers of the collections, charitable programs and charity events organized for the orphans of the 10th infantry regiment and widows of Miskolc. The monument was inaugurated in one of the buildings of the Herman Ottó Museum, the Museum of Actors in Miskolc (Thália House), where the music school operated at the turn of the century. In the present study, we processed the careers and activities of music teachers, composers and music historians in Miskolc.

*

„Nincs már nekem puskám,
az olaszoknak adtam...”¹

„Szent-Gály Gyula életének ernyedetlen munkássága, lebilincselő egyénisége, sikerei a tanítványok, a zene és dalkultúra hívei sokaságának, lelkében megszentelt, el nem múló emléket állítottak a kegyelet legmagasztosabb megnyilatkozásaként, s ezt a kegyeletet fenntartani, növelni mi, tanítványok, hő kötelességünknek tartjuk. Ha a kulturhistórikusok nem is sorolják a hallhatatlanok közé, mi mégis könnyes szemekkel egy kiváló mester halálát siratjuk elmúlásában. ... A magyar zenevilág mutathat fel nála nagyobb tehetségeket, dicsekedhetnek sokan övéinél nagyobb zajosabb sikerekkel, de kevés ember egyénisége karcolt maradandóbb nyomokat a sok tanítvány, a kultúrában számottevő generációk s az érdek nélkül tisztelők táborának lelkébe, mint Szent-Gály Gyula, magyar, keresztény egyenes jellem, talpig derék, nagy energiájú, bámulatos szívjóságú egyéniségének, nagyra hivatott életének termékeny munkája”.²

*A tanulmány a Szent-Gály Gyula-emlékmű felállításához kapcsolódó kutatások eredményeként született. Mind a tanulmány megírása, mind az emlékműállítás az *Első Világháborús Centenáriumi Emlékbizottság* támogatásával valósult meg. Pályázati azonosító: KKETTKK CP-02.

¹ Szent-Gály 1918 őszén, az összeomlás idején zenésítette meg Thurzó Nagy László és Sassy Csaba „Nincs már nekem puskám...” című versét. A dal megírásával arra a szomorú eseményre emlékezett, hogy a miskolci 10-es honvéd gyalogezred még megmaradt katonái letették a fegyvert az olasz fronton. Szent-Gály a háború idején számtalan katonadalknak komponált zenét, melyek közül sok országos ismertségre tett szert. A vers megzenésítésének idején már nagyon beteg volt. Akkor még nem tudhatta, de ez volt utolsó munkája. 1919. április 12-én, Gyula napján e dallal köszöntötte őt a Miskolci Dalárda kórusa. Amint a szemtanú Sassy Csaba egykor fogalmazott: „Gyula napján, már a kommün alatt... alighogy leszállt az este, belopózott a dalárda a zeneiskola kapuján ... és az emeleti lakás tágas halljában elénekelték a csordultig megtelt magyar szívük minden búbánatával Szent-Gály Gyula hatyúdálát: „Nincs már nekem puskám ...”. Sassy, 1929. 19.

² SZABÓ 1919. 7.

A fenti sorokkal zárta nekrológiát az egykori tanítvány, Szabó L. az 1919. szeptember 24-én, életének 56. évében elhunyt *Szent-Gály Gyulára* emlékezve. Valóban, *Szent-Gály* nem tartozik a magyar és egyetemes zenetörténet kiemelkedő alakjai közé, de korának ismert és elismert hazai zeneszerzője, zenepedagógusa volt, akit kortársai – művészi, oktatói tevékenysége mellett – nagyra becsültek önzetlenségéért, emberségéért, a rászorulókat pártfogásáért. Életének utolsó éveit különösen átítatta a jótékonyság, hiszen az első világháború véres harcai nemcsak a fronton követeltek milliónyi áldozatot, de az elesettek rengeteg rászoruló özvegyet és árvát hagytak maguk után, a hátszágban is rendkívüli szenvedést eredményezve. Az első világháború centenáriuma kapcsán sok szó esett a „Nagy Háború” harctéri eseményeiről, annak társadalmi, gazdasági, politikai hatásairól, a háború áldozatairól és a hadifogságról, de talán méltatlanul kevés figyelmet kaptak azok az emberek, akik a hátszágban próbáltak enyhíteni – sokszor erőn felül, egészségüket sem kímélve – a rászorulókat fájdalmán, szükségén. A miskolci Herman Ottó Múzeum szakemberei az elmúlt években igyekeztek méltóképpen megemlékezni az első világháború centenáriumáról. A nagyközönségnek számos kiállításon, közművelődési rendezvényen keresztül mutatták be a korabeli eseményeket. Programjaink fontos pillérei voltak az *Első Világháborús Centenáriumi Emlékbizottság* támogatását élvezve, három alkalommal is megrendezett „10-es Honvéd Hét” című közművelődési programsorozatok.

Ezekon a rendezvényeken az ezred legnagyobb jótékonysági eseményére emlékeztünk és rendhagyó módon a művészeteken, irodalmi, színházi, képzőművészeti és nem utolsósorban zenei alkotásokon keresztül – melyek jelentős része a fronton, illetve a hadifogolytáborokban született – igyekeztünk bemutatni a korszakot. E programokhoz kapcsolódó kutatások során került ismét reflektorfénybe Szent-Gály Gyula személye. A nekrológ kortárs szerzője ugyan kötelességének tartotta Szent-Gály emlékének, művészetének ápolását, alakja és munkássága napjainkra mégis teljesen feledésbe merült. Centenáriumi programjaink zárásaként Szent-Gály Gyulára, az 1910-es évek miskolci kulturális életének kiemelkedő alakjára, a miskolci 10-es honvéd hadiözvegyek és árvák önzetlen patrónusára emlékezünk.³

PÁLYAKEZDÉS

Szent-Gály Gyula 1863. január 17-én született Szegeden, de családja még gyermekévei alatt Kecskemétre települt. Édesapja Szentgály István jogász, városi rendőrkapitány volt, édesanyja, Tamaskó Jozefa, a híres kecskeméti vendéglős család közvetlen rokonságához tartozott.⁴ Középiskolai tanulmányait a kecskeméti kegyesrendi gimnáziumban végezte. Az apai példát követve, a gimnáziumi évek befejeztével a jogi pályát választotta és bátyját⁵ követve a kecskeméti jogakadémia hallgatója lett, de hamarosan elhagyta az intézményt, és Pestre költözött. A fővárosban még egy rövid ideig folytatta ugyan jogi tanulmányait, de hamarosan már klasszika filológiát hallgatott.⁶ Szent-Gály fiatalkorában az útkeresés jegyében telt, sokáig nem találta a neki tetsző életpályát. 1883-ban az egyetemet – szülei szerény anyagi helyzete miatt⁷ – hátrahagyva belépett a jászói premontrei

³ Tanulmányunkban formabontó módon rendhagyó grafikai illusztrációkat is használunk. Tesszük ezt tudatosan, de reményeink szerint nem öncélúan. A grafikákat Kövér Gyula, a 10-es honvédek kiváló és elismert hadifestője készítette száz évvel ezelőtt és a 10-esek egykori kiadványait – naptárt, emlékalbumot és az ezredűjságot – illusztrálták. E rajzokat minden a centenáriumhoz kapcsolódó dokumentumon – a hivatalos levelezéstől kezdve, a pályázatokon és a rendezvényeinkhez készülő kiadványokon (leporello, meghívó, kiállítás) keresztül, egészen az online felületünkig – tudatosan használjuk. Célunk, hogy ezzel is elősegítsük a szakmai programunk egységes arculatának kialakítását, függetlenül attól, hogy az egyes elemek saját vagy pályázati forrásból valósulnak meg. Reményeink szerint ez is előmozdítja hosszú távú céljaink elérését.

⁴ SZABÓ 1919. 2.

⁵ A Szentgály családnak négy gyermeke született. Gyula mellett Béla nevű bátyja jogász, Ida zenész, míg Gizella nővére óvónő lett.

⁶ SZINNYEI 1891–1914. XIII. 723.

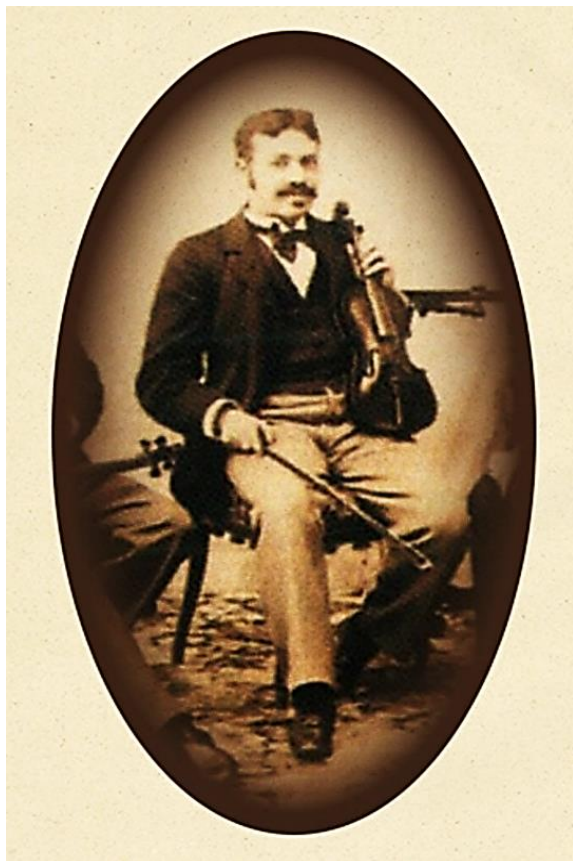
⁷ SZABÓ 1919. 3.

szerteszert. ⁸ A papi pályát azonban alig két évet követően szintén elhagyta és zenei érdeklődésének engedve, *nyughatatlan művésztől* úgyve egy színtársulathoz szerződött. A *Csóka Sándor* által vezetett – akitől később az irányítást is átvette és amelyben karnagyként dolgozott – társulattal bejárta az országot, megfordult Eperjesen, Ungváron és Máramarosszigeten. ⁹ Ahogy a kortárs egykor fogalmazott: „*sok nélkülözés között járta Thália tövises útjait.*” ¹⁰ A korszakban nem volt egyedi eset *Szent-Gály* kanyargós pályakezdése, a vándorszínészet, a színházi közeg minden nehézsége ellenére is sok fiatal számára kínált csábító lehetőséget.

Néhány évnyi vándorszínházi munka után Kassán állapotodott meg először. A pezsgő kulturális életű egykori szabad királyi városban elsősorban zeneoktatással foglalkozott, de már ekkoriban belekóstolt a zeneszerzésbe is. Első szerzeményeinek egyike volt Deréky Antal „Földhöz ragadt szegények” című népszínművének megzenésítése, melyet 1886-ban mutattak be Kassán. ¹¹

KECSKEMÉTI ÉVEK

Az első kassai zeneszerzői sikereit követően – a kötelező katonai szolgálat letöltése után – beiratkozott a budapesti Zeneakadémiára, ahol a kor legismertebb tanárainál, *Koessler Jánosnál* és *id. Ábrányi Kornélnál* végezte tanulmányait. ¹² 1893-ban diplomázott, majd hazaköltözött Kecskemétre feleségül vette a volt kecskeméti helyettes polgármester lányát.

Szent-Gály Gyula
Kecskemét, 1890-es évek
(Forrás:
www.bacstudastar.hu/fr/szent-galy-gyula)

⁸ DIÓS-VICZIÁN 1993.

⁹ KENYERES 1967.

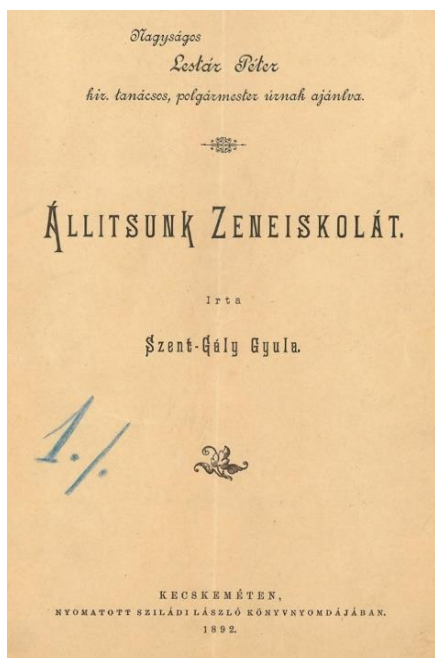
¹⁰ SZABÓ 1919. 3.

¹¹ SZINNYEI 1891–1914. XIII. 723.

¹² KENYERES 1967.

Zeneakadémiai éveitől kezdve a zeneszerzés mellett tágabban is foglalkozott a hazai zeneoktatás aktuális kérdéseivel, a hazai zeneművészet elhanyagolt voltával, és minden bizonnyal ekkor érlelődött meg benne a gondolat egy kecskeméti nyilvános zeneiskola felállításáról.¹³ Ez esetben nagyon fontos a „nyilvános” jelző, hiszen a korban országszerte számos magán zeneiskola működött, de ezek magas tandíjért csak kevesek tudták megfizetni. Szent-Gály tervei szerint olyan iskolát akart létrehozni, mely minden tehetséges gyerek számára elérhető, melyben a diákok nemcsak hangszeren tanulnak meg játszani, hanem zeneelméletet, zeneesztétikát és zenekari játékot is tanulnának. Törekvéseiben hangsúlyosan jelent meg, hogy a létesítendő iskola nemcsak fiatalokat oktat, de rendszeresen koncerteket is szervez, melyen a diákok egyrészt nyilvánosan bemutathatják a tudásukat, másrészt ezáltal színesítik a város zenei, kulturális életét. Elképzeléseit egy 17 oldalas füzet formájában jelentette meg, melyben részletesen kidolgozta a felállítandó zeneiskola működési kereteit, kezdve a tandíjtól, a gyermekek életkorától egészen a tanári fizetésekig.¹⁴

Tervei kedvező visszhangra leltek mind a kecskeméti közvélemény, mind a korabeli városvezetés körében.¹⁵ Előbbit alátámasztandó számos cikk és publicisztika jelent meg a helyi sajtóban, melyek egyöntetűleg támogatták egy zeneiskola felállítását. Széleskörű összefogás mellett 1893-ban kezdte meg működését a kecskeméti zeneiskola, melynek első igazgatója az éppen frissen diplomázó *Szent-Gály Gyula* lett. Egyedüli jelentkező volt a posztra és a direktori állás betöltésére ideiglenes megbízást kapott.

Szent-Gály Gyula: Állítsunk zeneiskolát. Zenei memorandum (1892) MNL BKML IV. 1908/b. 1310/1893. számon 10179/1893¹⁶

Az első évek a részletesen kidolgozott tervek, a közvélemény és a városvezetés támogatása ellenére sem voltak könnyűek. Sokáig bizonytalannak tűnt, hogy a nyilvános zeneiskola hosszú távon is életképes lesz, vajon az intézménynek lesz-e elegendő, a működéshez elengedhetetlenül szükséges diákja. A századfordulóhoz közeledve azonban már egyértelművé vált, hogy az iskola nemcsak talpon tud maradni, de folyamatosan fejlődik is. Bővült a tanári kar, évről évre emelkedett a beiratkozó fiatalok száma, összességében beigazolódtak Szent-Gály elképzeléseinek megalapozottsága.

¹³ TÁNCZOS-SZABÓ 2020.

¹⁴ SZENT-GÁLY 1892.

¹⁵ Ugyanakkor tervei elfogadtatásában jelentős szerepe lehetett a város vezetésében helyet foglaló apósának is. Nekrológiájában ugyanis azt olvashatjuk, „*hogy jellemző volt az akkori kulturális viszonyokra, hogy amikor a városi tanács a városi zeneiskola létesítése iránti javaslatát a közgyűlés elé terjesztette, jó urambátyámék csendes rezignációval bölintették rá az igent, mert véleményük szerint a „muzsika iskolára” csak azért volt szükség, hogy a polgármester helyettes vejének állása legyen.*” SZABÓ, 1919. 3.

¹⁶ Publikálta: TÁNCZOS-SZABÓ 2020.

Szent-Gály zeneiskolai, pedagógusi tevékenysége mellett nagy hangsúlyt fektetett a kecskeméti zenei élet felvirágoztatására is. Folyamatosan koncerteket szervezett, melyeken karnagyként és muzsikusként is közreműködött. Zenepedagógusi tevékenysége mellett cikkeket, tanulmányokat publikált és a már Kassán elkezdett zeneszerzői munkájával sem hagyott fel. Ahhoz, hogy sikeres legyen, komoly erőfeszítéseket kellett tennie, ahogy a kortárs fogalmazott:

„...a legszélesebb társadalmi agitációt fejtette ki, hogy a zene és dal szeretetét és komoly tanulásra való hajlandóságát a közönség lelkébe plántálja. Ének-zenekart szervezett, hangversenyeket rendezett, s cseppenként öntötte a művészet italát a kecskeméti homokra, amíg nem abból életerős fának induló hajtás nem sarjadt ki.”¹⁷

Szent-Gály Gyula a kecskeméti vonósnégyes tagjaként (a zeneiskolai igazgató a képen balról a második) (Forrás:www.bacstudastar.hu/fr/szent-galy-gyula)

Közéleti tevékenysége részeként többek között tagja volt a Katona József Kör választmányának, ellátta a Daloskör karnagyi tisztségét, igazgatta a Zenekedvelők Egyesületét. Oktatói, pedagógusi tevékenysége nem korlátozódott a zeneiskolára, hiszen a piarista főgimnáziumban és a polgári leányiskolában is énektanárként dolgozott. A kecskeméti társadalmi tisztségei és oktatói munkája mellett számos országos szervezetnek is tagja volt, így az Országos Magyar Dalosegyesület és a Zenepedagógiai Társaság választmányának.¹⁸ Mindezek tükrében nem meglepő, hogy a város kulturális életének megbecsült, köztiszteltben álló és közszeretnek örvendő alakja volt.¹⁹

¹⁷ SZABÓ 1919. 4.

¹⁸ DIÓS–VICZIÁN 1993.

¹⁹Szent-Gály tevékenységéről a korabeli sajtó is gyakran beszámolt, illetve helyet adott írásainak, publicisztikáinak. (Lásd 1. számú melléklet)

Az iskola a századfordulón élte virágkorát. Említettük, hogy folyamatosan emelkedett a diákok létszáma, bővült a tanárikar, pezsgett a város zenei élete. Ez utóbbi legalább olyan jelentős volt, mint magának az iskolának a működtetése, illetve az ott folyó magas szintű oktatói munka. A legtöbb vidéki városhoz hasonlóan a 19. században még Kecskeméten is meglehetősen alacsony nívón állt a komolyzenei élet. Ezt az állóvizet mozgatta meg Szent-Gály tevékenysége, melyet kortársai is nagyra értékelték. A kortárs zeneszerető publicista ekképpen fogalmazott:

„Szent-Gály, aki apostola volt a magyar dal- és zenekultúrának, olyan viszonyok között rakta le a város zenei életének fundamentumait, amikor kecskeméti társadalomnak zenei igényeit Balogh Bandi bandája jobban kielégítette, mint egy Beethoven szimfónia.” A szerző azonban Szent-Gály tevékenységét sokkal nagyobb hatásúnak ítélte, mely túlmutatott Kecskemét határain: a zeneiskolai igazgató ugyanis „a magyar zenének honfi érzéstől átítatott lantosa, melynek a magyar Géniusz felragyogásában, a mélyre süllyedés porából reinkarnálódó nemzeti érzés felriasztásában fajmentő szerepe van.”²⁰

Munkája elismeréseként 1897-ben végleges kinevezést kapott. Az iskola fenntartását és eredményes működését jelentősen előmozdította, hogy az intézmény 1896-ban államsegélyt nyert el.²¹

A 20. század első évtizedében azonban Szent-Gálynak már egyre több gonddal kellett megküzdenie: egyrészt a gyereklétszám növekedése megállt, majd csökkenésnek indult, másrészt ezzel párhuzamosan egyre nagyobb nehézséget jelentetett az iskola finanszírozásához szükséges anyagi források előteremtése. Az intézmény első évtizedének működése ugyan reménykeltő volt, de a századfordulót követően a város már nem tudott elegendő forrást biztosítani, a kezdeti lelkesedés lankadni látszott. Megfelelő bevételek hiányában egyre nehezebbé vált képzett tanárok alkalmazása, ami nyilvánvalóan a színvonal csökkenéséhez vezetett. Szent-Gály 1908-ban már arról írt, hogy „évről-évre égetőbbé válik az iskola megfelelő elhelyezésének, valamint újabb tanerők alkalmazásának és ezzel kapcsolatban a fizetés s a szolgálati viszonyok rendezésének kérdése.”²² A következő évben már egyre biztosabbá vált, hogy a város közbeavatkozása nélkül az iskola sem Szent-Gályt, sem a képzett tanárokat nem tudja megtartani. A helyzetet súlyosbította, hogy az iskolában folytatott másfél évtizedes kiváló szakmai munka kivívta a hazai zenei élet megbecsülését, az ország számos gazdagabb települése szívesen alkalmazta volna mind Szent-Gályt, mind kollégáit. Utóbbiak közül elsősorban Koller Ferencet kell kiemelni, aki kezdetektől részt vett az iskola működésében és többek között a hegedűoktatásért felelt.

Habár a város művészetpártoló közönsége mindent megtett azért, hogy megtartsák, maradásra bírják Szent-Gályt – a helyi sajtó is nagy terjedelemben foglalkozott a zeneiskola tarthatatlan helyzetével –, ennek ellenére közel 15, összességében sikeres és eredményes év után az igazgató lemondott tisztségéről és elfogadta Miskolc város megkeresését a megüresedett zeneiskolai igazgatói szék betöltésére.²³ Utolsó kecskeméti munkájaként közmegelegedésre megszervezte a XVIII. Országos Dalünnepet.²⁴

²⁰ SZABÓ 1919. 1–2.

²¹ TÁNCZOS-SZABÓ 2020.

²² TÁNCZOS-SZABÓ 2020.

²³ TÁNCZOS-SZABÓ 2020.

²⁴ SZABÓ 1919. 5.

EGY ÉVTIZED A MISKOLCI ZENE SZOLGÁLATÁBAN

Szent-Gály Gyula 1909-ben került Miskolcra, mely különleges év volt a város történetében. Több évszázados küzdelem után 1907-ben Miskolc elnyerte a legmagasabb közjogi besorolást, a törvényhatósági jogú városi státuszt. Az egykori szabad királyi városi rangnak megfelelő besorolás által Miskolc végleg kilépett Kassa árnyékából, elszakadt a vármegyétől és önállóvá vált. Az 1907-ben elfogadott törvény egy év türelmi időt adott a városnak a szükséges átszervezések elvégzésére, a választási rendszer kidolgozására, illetve magának a választásoknak a lebonyolítására. Az újonnan megválasztott városvezetés ténylegesen 1909. január 1-jén kezdte meg a munkáját. A régi-új polgármesternek, Szentpáli Istvánnak számos problémát kellett orvosolnia, többek között a zeneiskola ügyét. A századfordulón alapított intézmény éléről éppen 1907-ben köszönt le az iskola első igazgatója, Lányi Ernő, és távozott Szabadkára. A következő két évben a városvezetésnek nem volt sem ideje, sem kompetenciája arra, hogy a zeneiskola ügyével foglalkozzon, ezért ideiglenes megbízással Grosz Ernő vezette az intézményt, aki azonban 1908 végén távozott posztjáról. Az igazgatói tisztség mellett további tanári állások is betöltetlenül álltak, így a helyzet válságos volt az iskolára nézve, magának az intézménynek a működése is veszélybe került.²⁵

1909-ben az új városvezetés egyik fontos feladata volt a megüresedett igazgatói posztra végleges megoldást találni. A kérdés már csak azért sem tűrt halasztást, mert ahogy a helyi lapokban megjelent: „Lányi Ernő távozásával a kulturális intézmény folyamatosan visszafejlődött, és igen sokat veszített abból a nívóból melyre régebben emelték.”²⁶ Szentpáli megpróbálta visszacsábítani Szabadkáról a népszerű és sikeres Lányit, aki azonban a szóbeli megállapodás ellenére az utolsó pillanatban mégis visszamondta a felkérést.

Döntésével kényes helyzetbe hozta a város vezetését, hiszen a közgyűlés augusztus végén már jóváhagyta Lányi újbóli kinevezését.²⁷ Ahogy a korabeli sajtóban – mely nagy terjedelemben foglalkozott az iskola helyzetével – megjelent: Lányi cserbenhagyta a várost. A kialakult helyzetben gyors döntésre volt szükség, hiszen szorított az idő, szeptemberben kezdődött a tanév. Ekkor került a képbe a már országosan is ismert Szent-Gály Gyula. A kecskeméti zenész, zenepedagógus tökéletes választás volt. A miskolci közvélemény is nagy reményekkel és még nagyobb várakozásokkal fogadta az új igazgatót. Amint a kortárs publicista fogalmazott: „a polgármester Szent-Gály személyében egy olyan szakférfiút talált, aki mindenképpen alkalmas arra, hogy a már visszafejlődésnek indult zeneiskolát a réginél is magasabb nívóra emelje. ...Szent-Gály idejövetele nyereség lesz nemcsak a zeneiskolára, hanem a Daláregyletre is, amely az új igazgató személyében szakavatott karmestert is nyer.”²⁸ A kialakult helyzetben – pályázat mellőzésével – Miskolcz thjv. jogú város törvényhatósági bizottsága szeptember 18-án tartott közgyűlésében Szent-Gály Gyulának a zeneiskolai igazgatóvá történt megválasztását jóváhagyta.²⁹

Szent-Gály Gyula, Miskolc (é.n.)
(Flach Antal magángyűjt.)

²⁵ LESZIH 1927. 36.

²⁶ Miskolczi Napló, 1909. szept. 10. 1.

²⁷ LESZIH 1927. 36.

²⁸ Miskolczi Napló, 1909. szept. 10. 2.

²⁹ Miskolczi Napló, 1909. szept. 25. 3.

A Miskolczi Napló „Művészet” című rovata így méltatta olvasóinak a zeneiskola újonnan kinevezett igazgatóját:

„Nagy örömmel fogadhatja Miskolcz város intelligens közönsége azt a nem csekély jelentőségű hírt, hogy a városi zeneiskola élére, Lányi Ernő örökébe, hazai zenei életünk egyik kimagasló alakját, Szent-Gály Gyulát, a kecskeméti városi zeneiskola népszerű igazgatóját sikerült megnyerni. Szent-Gály Gyula egyike a hírneves Voessler János legkitűnőbb tanítványainak; a budapesti zeneiskolán végezte annak idején tanulmányait, melyeket azután külföldön szorgalmas búvárkodással bővített. Mintegy 10 évvel ezelőtt került a kecskeméti városi zeneiskola élére és nemcsak, mint fáradhatatlan zenepedagógus, hanem mint színmagyar érzésű, de emellett európai műveltségű zeneszerző és karnagy is jelentős sikereket ért el. Az ő buzgó működéséhez fűződik a „Kecskeméti Dalárda” és a „Kecskeméti Polgári Dalkör” haladása és sikere, s egyáltalán a legutóbbi országos dalverseny alkalmával tetőpontjára jutott kecskeméti zenei élet.”³⁰

A frissen kinevezett Szent-Gálynak számos halaszthatatlan problémát kellett orvosolnia. Mindenekelőtt a tanítás folyamatosságát kellett biztosítani, így első teendője volt az üres álláshelyek betöltése. Ezt követően 1909 őszén kidolgozta és összeállította a tananyagot, mely hosszú éveken át érvényben maradt és biztosította az intézmény működésének szakmai alapját. Mindemellett új tanszakok felállításáról is döntött, és hamarosan megkezdődött a gordonka és fúvós hangszerek oktatása is.³¹ Az iskola szakmai működésének megszervezése mellett egy további, már évek óta fennálló égető problémával is szembe kellett néznie. A tanulói létszám folyamatos emelkedése indokoltá tette az iskola bővítését. 1910 őszén a helyiségek szűke égető kérdéssé vált az iskolára nézve, s egy máskénti elhelyezés a tanév végére kilátásba is helyeztetett, de az új helyiségekbe csak 1911. év őszén költözhetek át. Ez az épület a Deák-utca 1. sz. volt (a színház mellett),³² ahol 7 tanterem, 1 irodahelyiség és igazgatói lakás az eddiginél jóval megfelelőbb elhelyezést biztosítottak az iskolának. Itt folyt a tanítás 1911 szeptemberétől 1926 őzéig, mikor az új iskolaépületbe költözhetek át.³³

Az iskola elhelyezésének megoldása után a tanári kar bővítésére került sor, melyet szintén a növekvő diáklétszám indokolt. Elsősorban az egyre népszerűbb hegedű tanszak fejlesztése vált halaszthatatlanná. Szent-Gály javaslatát elfogadva a város 1913 őszétől felvette a kor két ismert zenepedagógusát, Rákos Arnoldot és Koller Ferencet. Különösen utóbbi számított nagy nyereségnek. Koller személye és munkája ismert volt Szent-Gály számára, hiszen néhány évvel korábban már együtt dolgoztak Kecskeméten.

A Deák-utca a századfordulón
(napjainkban Déryné utca)
(OSZK Képeslap-gyűjtemény
Forrás: www.hungaricana.hu)

³⁰ Miskolczi Napló, 1909. szept. 10. 3.

³¹ LESZIH 1927. 37.

³² A századfordulón még Deák Ferenc nevét viselő utcát az 1920-as végén Déryné utcára keresztelték át és az épületek átszámozásra kerültek. Napjainkban a Miskolci Nemzeti Színház mellett álló (Déryné utca 3.) egykori iskolaépületben a Herman Ottó Múzeum Színészmúzeuma működik. Az emeleti igazgatói lakásnak – melyben majd egy évtizeden keresztül élt és dolgozott Szent-Gály – is helyet adó épület előcsarnokában került felállításra a pályázat keretében megvalósított emlékmű.

³³ LESZIH 1927. 37.

Kollerről a kortárs is nagy elismeréssel emlékezett meg:

„Hubay Jenő kiváló tanítványa, 16 éve működik már, mint pedagógus, 1897–1909-ig a kecskeméti városi zeneiskolánál, 1909–1913-ig a pedig a szabadkai városi zeneiskolánál, egyúttal helyettes igazgató minőségben, s úgy, mint előadó, s úgy is mint pedagógus országos hírnévnek örvend.”³⁴

Rákos Arnold szintén Hubay tanítvány volt, aki hosszú időn át dolgozott külföldön és tapasztalt zenészek, zenepedagógusnak számított. Ez utóbbi fontos szempont volt alkalmazásában. Miskolc vezetése ugyanis elvárta és támogatta, hogy az iskola tanárai tudásukat külföldi tapasztalatokkal gazdagítsák. Így jutott el Szent-Gály Németországba, ahol a német zeneoktatás intézményeit, illetve az ottani zenei életet, különösen az amatőr ének- és zenekarok működését tanulmányozta. Az 1912 őszi tett tanulmányútjának szakmai tapasztalatairól az igazgató hosszú, egész oldalas cikkben számolt be a Miskolczi Napló hasábjain.³⁵

A zeneiskolának nemcsak a gazdálkodása, hanem az ott folyó szakmai munka is bizonyos tekintetben átlátható volt, hiszen a vizsgázó diákok mindig nyilvános hangversenyek keretében adtak számot tudásukról, felkészültségükről. Ezekről a vizsgakoncertekről általában nagy terjedelemben és elismeréssel tudósított a helyi sajtó is. Nem kétséges, hogy az ilyen nyilvános koncertek nemcsak az iskola elismertségét segítették elő, de minden bizonnyal nagyban hozzájárultak a leendő támogatók megnyeréséhez is. Az 1912-es vizsgaelőadásról a következőket olvashatjuk:

„A miskolczi városi zeneiskola vizsgálati hangversenyei, melyeket a nyilvánosság előtt tartanak, a legnagyobb mértékben rászolgálnak a közönség érdeklődésére. Örömmel és büszkeséggel vehetjük tudomásul, hogy városunkban a művészeteknek eme legnemesebb fajtája milyen nagy tért hódít, s mind nagyobb azoknak a száma, akik a muzsika bűbájával tudják enyhíteni ezt a sokszor nehéz, örömtelen életet. Ezek a vizsgálati hangversenyek megszerzik a nyilvánosság elismerését a szorgalmas fiataloknak, de legfőbbképpen a fáradhatatlan, munkás tanári karnak, mely élén Szent-Gály Gyulával lelkesedéssel és meleg szeretettel végzi a zenetanítás idegfárasztó, nehéz munkáját.”³⁶

Szent-Gály nagy hangsúlyt fektetett az iskola gazdasági helyzetének javítására is. Az intézmény ugyan városi fenntartású volt és csekély tandíj ellenében végezte tevékenységét, mégis sok diák számára gondot okozott mind a tandíjnak, mind a szükséges hangszerek árának előteremtése. Igazgatói kinevezése után első teendőinek egyike volt a tehetséges gyermekeket támogató *Liszt Ferenc alap* létrehozása. 1912-ben újabb Segélyalapot hozott létre az arra érdemesek felkarolására.³⁷ Ez irányú tevékenysége igen sikeres volt, hiszen szinte havi rendszerességgel jelentek meg a sajtóban azoknak a magánszemélyeknek és intézményeknek a nevei, melyek pénzzel vagy egyéb juttatásokkal, felajánlásokkal segítettek az iskola működését, a segélyalapokat. Az adományokat az igazgató a helyi újságok hasábjain nyilvánosan is megköszönte.³⁸

Nyilvánvalóan igen aktív és elismert közéleti tevékenysége nagyban hozzájárult az ilyen irányú gyűjtések sikeréhez. Az iskola egyik legjelentősebb támogatója a Miskolczi Takarékpénztár volt.³⁹ A segélyalapok létrehozását nagyrészt az 1910-es évek elején egyre nehezebbé váló gazdasági helyzet is indokolta, mely az első világháborút követően tovább romlott. A háború éveiben jórészt ezeknek a segélyalapoknak volt köszönhető, hogy a fronton elhunyt honvédek után maradt árvák zenei oktatása továbbra is biztosított maradt.

³⁴ LESZIH 1927. 38.

³⁵ *Miskolczi Napló*, 1913. máj. 11. 10.

³⁶ *Miskolczi Napló*, 1912. jún. 12. 6.

³⁷ LESZIH 1927. 37–38.

³⁸ *Miskolczi Napló*, 1912. ápr. 14. 6.

³⁹ *Miskolczi Napló*, 1913. márc. 9. 6.

A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN – A VILÁGHÁBORÚ ELŐTTI KÖZÉLETI TEVÉKENYSÉGE

Szent-Gály oktatói, zenepedagógusi munkája mellett aktívan bekapcsolódott a város kulturális életébe is. Anno Miskolc előjáróinak választásában minden bizonnyal nagy súllyal eshetett latba Szent-Gály személyisége, egyénisége, közösség szervező képessége és az a tény, hogy rendkívül eredményes munkát végzett a kecskeméti dalos és komolyzenei élet felvirágoztatásában. Az 1909 januárjában beiktatott új, immár önálló városvezetés céljai között szerepelt, hogy Miskolc ne csak a gazdasági mutatók alapján váljon Északkelet-Magyarország régiós központjává, de kulturális téren is felzárkózzon, lehetőség szerint meg is haladja Abaúj vármegye fővárosát, Kassát.

Ehhez a magas színvonalú zenei oktatás megszervezése mellett elengedhetetlen volt, az akkor már közel ötvenéves múltra visszatekintő miskolci dalos élet további fejlesztése, fejlődése. Ugyanakkor ez az elvárás fordítva is igaz lehetett! Nem kétséges, hogy a frissen kinevezett, ambiciózus igazgató számára is csábító kihívás lehetett az akkor már országosan is ismert és elismert, számos versenyen díjazott miskolci dalárda irányítása. A miskolci dalárda már Szent-Gály megérkezése előtt, Lányi Ernő igazgatóságának idejében számos rangos díjat nyert el országos versenyeken. Lányi karnagysága idején a Miskolci Daláregylet első helyezett lett a kassai és temesvári országos dalversenyeken, illetve a szombathelyi és debreceni dalpályázatokon a férfikarra kiírt megmérettetésben szintén az élen végzett.⁴⁰ Szent-Gály számára így nagy kihívást jelenthetett Lányi örökébe lépni és az általa megkezdett utat folytatni, lehetőség szerint még jelentősebb eredményeket elérve.

Szent-Gály beiktatását követően szinte azonnal átvette a Miskolczi Daláregylet karmesteri tisztét. Az egylet az új, de máris népszerű karmesterének tiszteletére 1909 novemberében – a miskolciak körében napjainkban is közkedvelt – Kispipa vendéglő különtermében rendezett ismerkedési estet, egy társas összejövetelt. Az eseményen a dalárda tagjain kívül részt vettek az egylet pártoló tagjai is, köztük dr. Markó László elnök és a miskolci közéletben meghatározó szerepet játszó, köztisztviselőként álló Gálffy Ignác.⁴¹

*Temesvár sz. kir. város versenydíja az 1903. évi országos dalversenyalkalmából. Aug. 20–23.
HOM TGY Ltsz. 53.864.1. Fotó: Mészáros Viktória (HOM)*

⁴⁰ SASSY 1928. 15.

⁴¹ *Miskolczi Napló*, 1909. nov.r 23. 4.

Szent-Gály Miskolcra érkezését követően szintén aktívan kapcsolódott be a Borsod-Miskolczi Közművelődés és Múzeum Egyesület – a mai Herman Ottó Múzeum jogelődjének – munkájába. Társadalmi munkában, csekély szabadidejét is feláldozva felvirágoztatta az egyesület kebelén belül működő, 1904-ben alapított városi zenekart, mely szinte példa nélküli volt a korabeli Magyarországon. A zenekar megalakítása új pályára helyezte a város zenei életét, ahogy Szent-Gály fogalmazott: „*egyik vidéki városban sincs olyan zenei élet, mint aminőt ez a zenekar teremtett Miskolczon*”.⁴² Irányításával a zenekar számos kiugró eredményt ért el, többek között teltházas fellépése volt Kassán is. A nagy visszhangot kiváltó siker jelentőségét mutatta, hogy az eseményről a legnagyobb példányszámú helyi napilap címlapján számolt be.⁴³

V. Nagyobb műdalok. 53

A „Miskolci Daláregylet” nek:

24. Szülőföldem.

Írta: Szaboletka Mihály.

Lassan, érzéssel. Szent-Gály Gyula.

Nincs szebb a vi-lá-gon
Nincs szebb a vi-lá-gon

Nincs szebb a vi-lá-gon, a
Basszus ktemelő

nincs szebb, a csil-la-gos, csil-la-gos
csil-la-gos ég-nél

ég-nél, a csil-la-gos ég-nek tün-dér se-re-
nincs szebb a

Élénkben, gyorsítva és tűzzel

gő-nél.
rit. *mf* nincs szebb a vi-lá-gon

nincs szebb a vi-lá-gon a csil-la-gos ég-nél
nincs szebb az ég-nél

R. K. 1060

Szent-Gály Gyula szerzeménye (Flach Antal magángyűjt.)
Fotó: Mészáros Viktória (Herman Ottó Múzeum)

Közéleti tevékenységének fontos részét képezte az írás, mellyel miskolci évei alatt sem hagyott fel. A helyi sajtóban rendszeresen publikált zenetörténeti írásokat. A Miskolczi Naplóban önálló tárcája volt. Ezekben az írásokban Szent-Gály részben a hazai zenei élet, a magyar zeneoktatás aktuális kérdéseivel foglalkozott, emellett azonban az olvasók a zenetörténet legismertebb hazai és nemzetközi – elsősorban német ajkú – művészeinek életét, munkásságát is megismerhették.⁴⁴

Ugyanakkor fontos volt számára, hogy az olvasók a kortárs hazai zenészeket, zeneszerzőket is megismerjék, így például Hubay Jenőről, a századforduló világhírű hegedűművészeről is nagy terjedelemben publikált.⁴⁵

Ezek az írások, illetve a hozzájuk kapcsolódó kutatások alkották a Közművelődési Egyesület kamarazenei estélyeinek a szöveges műsorát.⁴⁶ A Szent-Gály által életre hívott rendezvények sikerét mutatta, hogy a nagy érdeklődésre való tekintettel 1912 őszétől a programoknak a vármegeyháza díszterme adott otthont. Az estélyeken a miskolci zenészek mellett gyakran felléptek a vasgyári vonósnégyes művészei is.⁴⁷

⁴² Miskolczi Napló, 1912. júl. 12. 2.

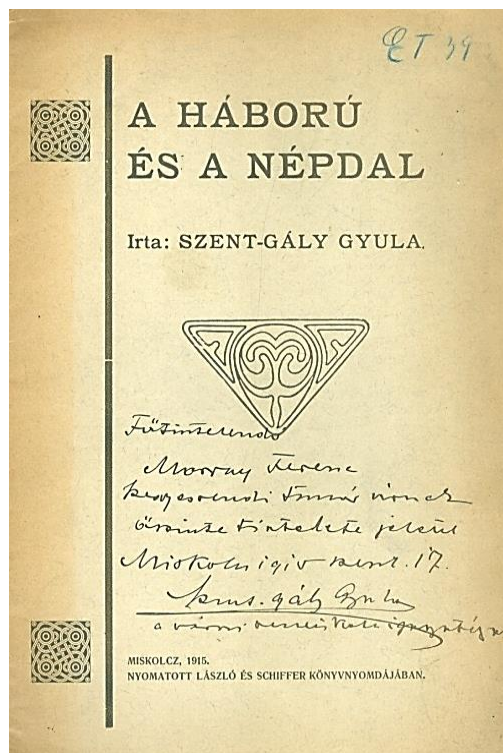
⁴³ Miskolczi Napló, 1912. nov. 1.

⁴⁴ Szent-Gály nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy az ismert zeneszerzők életének, munkásságának bemutatása mellett az érdeklődőkkel a magyar népzene értékeit is megismertesse. Miskolczi Napló, 1912. okt. 19. 2.

⁴⁵ Miskolczi Napló, 1913. dec. 7. 4.

Többek között írásai jelentek meg Schubert, Beethoven és Wágner életéről. Miskolczi Napló, 1912. okt. 10. 1.; 1912. nov. 6. 7.

⁴⁷ Miskolczi Napló, 1912. okt. 12. 5.

Szent-Gály Gyula:
A háború és a népdal
HOM HTD Ltsz.: 3179.1.

Szent-Gály maga szerkesztette a zeneiskola évente megjelenő értesítőjét, melyben nagyobb lélegzetű zenetörténeti, zenepedagógiai vonatkozású írásait publikálta. Ugyanakkor kollégáit is inspirálta, bizonyos tekintetben talán el is várta, hogy a zeneiskola tanárai is rendszeresen publikáljanak. Meggyőződése volt, hogy ez is fontos része a pedagógusi munkának, mellyel jelentősen növelhetik az iskola elismertségét, napjaink közkeletű megfogalmazása szerint tovább növelhették az intézmény társadalmi beágyazottságát. A korabeli sajtót lapozva törekvése megalapozottnak tűnt, hiszen számos elismerő írás jelent meg a tanárok ilyen irányú tevékenységéről. Amint az egyik korabeli újságíró fogalmazott:

„...városi zeneiskolánk tanári kara méltó büszkeséggel töltheti el polgárságunkat: nemcsak művészek, de elsőrendű írók is. Maga az igazgató, Szent-Gály Gyula különösen zenepedagógiai műveivel országos tekintély, akinek tankönyveit még a Zeneakadémián is használják.”⁴⁸

A tanári karból Koller Ferenc a Miskolczi Napló zenei rovatának volt a szerkesztője, míg Rákos Arnold és Haydú István több-kevesebb rendszerességgel jelentett meg zenetörténeti írásokat. Szent-Gály hosszabb-rövidebb írások mellett nagyobb lélegzetű, önálló műveket is megjelentetett, melyek a hazai zenei élettel és zenepedagógia elmélettel foglalkoztak. Utóbbihoz kapcsolódóan tankönyveket is írt, melyeket, mint olvashattuk a korabeli zenei képzés legmagasabb szintjén is használtak.

A már fiatalon megkezdett zeneszerzői tevékenységét szintén folytatta, sőt bizonyos tekintetben a miskolci évek alatt teljesedett ki igazán. Dalokat szerzett, önálló műveket komponált, melyek közül sok a háborús évek alatt született és megírásuk háttérében fontos motívum volt a jótékonyosság. Számos műve karitatív céllal íródott, az ezekből befolyt bevételekből a rászorulókat támogatta.

A különböző jótékonyági rendezvények kapcsán gyakran találkozhatunk az iskolaigazgató nevével a korabeli tudósításokban. Amennyire ideje, ereje engedte szinte minden nemes ügy mellé odaállt és mind muzikusként, mind szervezőként támogatta azokat. A karitatív rendezvényeken számos alkalommal a városban állomásozó ezredek katona zenekaraival együtt lépett fel. 1913. október 24-én a minorita rend templomának új orgonájára szerveztek gyűjtést, melyen Szent-Gály-Gyula a 65. gyalogezred zenekarát vezényelte és Beethoven „Krisztus az olajfák hegyén” című darabját adták elő.⁴⁹

⁴⁸ Miskolczi Napló, 1913. nov. 19. 3.

⁴⁹ Miskolczi Esti Lap, 1913. okt. 25. 1.

Szent-Gály Gyula: *Távolból*, 1882 (Flach Antal magángyűjteménye)
Fotó: Mészáros Viktória (Herman Ottó Múzeum)

Igen sokrétű közéleti tevékenységét mutatja, hogy a jótékonyági rendezvények mellett számos nagy érdeklődésre számot tartó esemény szervezésében, lebonyolításában is részt vett. Így 1912-ben tagja volt a Háziipari és Amatőr kiállítás szervezőbizottságának és ennek keretében ő szervezte többek között az ahhoz kapcsolódó hangversenyeket, melyeknek a Nemzeti Színház biztosított méltó helyszínt.⁵⁰

Ugyanakkor nemcsak Szent-Gály Gyula, hanem felesége is aktív szereplője volt az 1910-es évek miskolci közéletének. Férjéhez hasonlóan különösen érzékeny volt a közügyek, mindenképp karitatív tevékenységek iránt. Többek között tagja volt a Miskolczi Római Katolikus Nőegyletnek, melynek 1913 júniusában megválasztották az alelnökévé.⁵¹

⁵⁰ *Miskolczi Napló*, 1912. márc. 10. 2.

⁵¹ *Miskolczi Napló*, 1913. jún. 12. 3.

A ZENEISKOLA MŰKÖDÉSE AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ÉVEIBEN

Az első világháború az iskola működésére is hatással volt, bizonyos tekintetben magának az oktatásnak a folyamatosságát is veszélybe sodorta. A növendékek száma ugyan nem csökkent, sőt bizonyos években tovább emelkedett, de az intézmény nyilvános működését megfelelő helyiségek hiányában csökkenteni kellett. A háborús években az iskola teremt részben kórházi szobákká alakították át. A tudósítás szerint még az intézmény fennmaradásáért is aggódni kellett:

„...izgalom töltötte be a szíveket, lehetett-e arra gondolni, hogy az iskola megvalósítása, az a sok szép terv, amit a zenei kultúránk fejlesztésére elgondolt hiábavaló volt, amikor az orosz nem messze tőlünk Zemplén földjén állott.”⁵²

Tovább nehezítette a helyzetet, hogy a téli időszakban a megmaradt termekben is szünetelt az oktatás, mert a háború előrehaladtával a szénhiány miatt nem volt mivel fűteni.

Az oktatás nemcsak a helyszűke, hanem az oktatói létszám csökkenése miatt is veszélybe került. A tanári karból Haydú István kapta meg behívóját, illetve a gordon és kürt tanfolyamok szüneteltek, szintén az oktatók frontszolgálatá miatt. A tanárok bevonulása nemcsak az oktatásban, de a Köz-művelődési és Múzeum Egyesület zenekarának működésében is éreztette hatását, hiszen az eltávozott zenészek miatt *akcióképtelen* lett, nyilvános fellépést nem vállalt.⁵³

A hely- és tanerőhiány dacára az iskola – mindenekelőtt az igazgató, Szent-Gály Gyula erőfeszítéseinek köszönhetően – megőrizte működőképességét. Ugyan az eltávozott tanárok pótlására tett kísérletei eredménytelenek maradtak, de az oktatás folyamatosságát így is biztosítani tudta. Ez pedig elismerésre méltó teljesítmény volt, hiszen a tanulólétszám a háborús években is folyamatosan emelkedett. Az iskolai értesítőkből jól nyomon követhető, hogy a háborús években is egyenletesen nőtt a diákok száma. Szent-Gály beiktatását követően szinte minden évben 10% fölötti volt a tanulók számának emelkedése, mely a háború kirobbanását követően sem torpant meg. Leginkább a zongora tanszak volt kedvelt és népszerű, de majd minden hangszer esetében folyamatosan nőtt az érdeklődés.⁵⁴

Annak ellenére, hogy a háború idején az iskola nyilvános rendezvényei elmaradtak, a közönség mégis láthatta mind a tanárokat, mind a diákokat, hiszen a tanerők és a növendékek egyaránt részt kértek és részt vettek a hadijótékonyág gyakorlásában.⁵⁵

A HADIÖZVEGYEK ÉS ÁRVÁK FELKAROLÁSA – ÁLDOZATVÁLLALÁS ÉS JÓTÉKONYSÁG

„A világháború mély nyomokat hagyott Szent-Gály Gyula kedélyén. Egy szem fiát katonának vitték. A rokonságából is bevonult minden fiatalember. Örökös aggodás volt az élete. A hazáért is, a fiáért is. Nekikeseredése, nagy nekibúsulása idején megint és megint a nótához menekült. Szébbnél szebb háborús dalokat írt. Közülük egy pár a 'Kárpátok gerincein', a 'Strypa partján', 'A Búg vize mellett' és 'Ha bemegyek a belgrádi konakba' országosan is elterjedt.”⁵⁶

E sorokat barátja, munkatársa Sassy Csaba, 10-es honvéd, haditudósító, a 10-es Honvéd című tábori újság szerkesztője – aki az említett daloknak a szövegírója is volt – írta róla.⁵⁷ Az idézetben felsorolt nóták az elmúlt években újra életre keltek. A Herman Ottó Múzeum „10-es Honvéd Hét” című közművelődési rendezvénysorozatának keretében a *Miskolczi Pincék Asztaltársasága* és az *Avasi Borút Egyesület* dalárdái újra feldolgozták Szent-Gály szerzeményeit és azokat több programunkon is nagy sikerrel mutatták be a nagyközönség számára.⁵⁸

⁵² LESZIH 1927. 38.

⁵³ LESZIH 1927. 38.

⁵⁴ *Miskolczi Napló*, 1913. aug. 6. 5.

⁵⁵ LESZIH 1927. 39.

⁵⁶ SASSY 1929. 18.

⁵⁷ A Szent-Gály által komponált dalok bibliográfiáját lásd: THURZÓ NAGY 1940. 281–282.

⁵⁸ A dalárdák feldolgozásai elérhetőek és meghallgathatóak a Herman Ottó Múzeum honlapján. (www.hermuz.hu)

Tény, hogy Szent-Gályt úgyis, mint művészembert, úgyis mint hozzátartozót, családapát és nem utolsósorban úgyis, mint a közügyek, a haza sorsa iránt érzékeny iskolaigazgatót nagyon megérintette a háború senki által nem várt, mindent képzeletét felülmúló veszteségei, szenvedései, melyek egyaránt érintették a fronton harcoló honvédeket és a hátszágban maradt hozzátartozókat. A miskolci 10-es honvédek már rögtön a háború kirobbanását követő hónapokban hatalmas veszteségeket szenvedtek el. A tűzkeresztségen 1914 augusztusának végén estek át. Az ezredet 1915 tavaszán, Przemysl elestét követően gyakorlatilag teljesen újra kellett szervezni. A „tízesek”, akiket a miskolciak háziezredüknek tekintettek, híresek voltak a katonái között a csatatereken kialakult összetartozásról, szoros bajtársi kapcsolatról, ami nemcsak a front körülményei között volt tetten érhető, de abban is megnyilvánult, ahogy az elesett hősök hátrahagyott özvegyeiről és árváiról gondoskodtak. A háború előre haladtával egyre nőttek a veszteségek, ezzel párhuzamosan pedig azon családtagok száma, akik támogatásra szorultak. A hátszágban az özvegyek és árvák megsegítésére már 1915-től kezdve számos karitatív rendezvényt szerveztek, melyeknek az egyik legaktívabb szereplője Szent-Gály Gyula és a zeneiskola tanárai, növendékei voltak. Ő maga személyesen is havonta több alkalommal jótékonysági előadásokat szervezett. A programokról, illetve a rendezvényeken összegyűlt adományokról a helyi sajtó rendszeresen tudósított. A zeneiskolai események igen népszerűek voltak a városban, egy-egy hónapban több száz korona gyűlt össze a rászorulóknak számára.⁵⁹ Szent-Gály bekapcsolódott a karitatív szervezetek munkájába is.

Rendszeresen közreműködött és vezényelt a Vörös-Kereszt templomi jótékonysági hangversenyein,⁶⁰ amelyek az ilyen jellegű események közül az egyik legnagyobb érdeklődés mellett zajló, éppen ezért a legtöbb adományt összegyűjtő rendezvényeknek számítottak. Nem véletlen, hogy a szervezők a sikeres és eredményes programot kibővítették és 1915 őszétől rendszeresen megrendezték az ún. „Vörös-Kereszt heteket”. Ezek házigazdája a miskolci közélet kiemelkedő szereplőinek a feleségei voltak. A szervezői, háziasszonyi teendőket és feladatokat ellátó hölgyek között mindig ott találjuk Szent-Gály feleségét is. Az eseménynek Miskolc legelőkelőbb szállodája, a Korona Szálló nagyterme adott otthont. A fellépők közül soha nem maradt ki Szent-Gály, aki zenészként, karmesterként és komponistaként egyaránt közreműködött. A legtöbb esetben maga vezényelte a Miskolczi 10. honvéd gyalogezred fúvós és vonószekarákat.⁶¹ Hagyományosan a rendezvénysorozat utolsó napján került sor az ünnepi hangversenyre, melynek nyitó száma a Szent-Gály által 1916-ban komponált 10-es honvéd induló volt, és amelyet az ezred fúvós zenekara adott elő az iskolaigazgató vezénylete mellett.⁶²

1916-ban Szent-Gály még közelebbről tapasztalhatta meg, hogy mit élhetnek át a hátszágban maradt hozzátartozók, hiszen Gyula fia is megkapta a behívóját és bevonult a 10-esekhez. Az akkor 19 éves fia – aki 1896. április 12-én született Kecskeméten – a román fronton esett át a tűzkeresztségen. áról a következőket olvashatjuk a „10-es honvédek Emlékalbumában”:

„Ifj. Szent-Gály Gyula – t. hadnagy, városi jav. hiv. I. o. felügyelő.

1916. január 17-én vonult be ezredünkhöz, mint e. é. önk. háborús katonai szolgálatra. A t. tisztiiskola elvégzése után, mint e. é. önk. tizedes szeptember 23-án ment a román harctérre. Az ezred harcaiban küzdve, december 16-án megbetegedett és kórházba került. Felgyógyulása után a pótzászlóaljnál helyi felügy. tiszti szolg. teljesített a háború végéig. 1919. február 1-én szerelt le.

Kitüntetései: II. o. e. v. é. K. cs. k.”⁶³

⁵⁹ *Miskolczi Esti Lap*, 1915. jún.17. 2.

⁶⁰ *Miskolczi Napló*, 1916. szept. 29. 2.

⁶¹ *Miskolczi Napló*, 1916. nov. 11. 5.

⁶² *Miskolczi Napló*, 1916. nov. 19. 2.

⁶³ SASSY 1938. 346.

A segélyezésre szorulóknak számának gyors emelkedése indokoltta tette, hogy az adományok gyűjtését szervezett formában folytassák. Így jött létre 1916. március 5-én Kobek (Kádár) Béla akkori ezredparancsok támogatásával a 10-es honvéd hadiözeveg- és árvaalap. Az alapot egy már leszerelt, illetve még állományban lévő honvédekből és tiszttekből álló bizottság felügyelt és irányította: az ezred kebelében létesült 10-es árvák alapja gyűjtő bizottsága.⁶⁴ A bizottság nemcsak a felajánlásokat és az adományokat gyűjtötte, de az alap tőkájének növelése érdekében emléklapokat, fényképalbumokat, levelezőlapokat, sapkajelvényeket, hazafias dalok kotta- és szöveggönyveit és az ezred egyik katonája, Kövér Gyula által készített, „Kacagó lapok komoly időkből”⁶⁵ címet viselő karikatúragyűjteményt adott ki és hozott forgalomba.⁶⁶ 1917. július 15-én jelent meg az ezred hadiújságjának első száma, melynek egyrészt az volt a célja, hogy tájékoztassa a hátországot a honvédek életéről, másrészt az előfizetésekből befolyó összegekből – a háború végén az újságnak már 5000 előfizetője volt⁶⁷ – tovább növeljék az alap vagyonát. Természetesen a nyomdai termékek forgalmazása mellett továbbra is havi rendszerességgel szerveztek jótékonyági esteket, hangversenyeket és kabarékat. A legnagyobb ilyen karitatív eseményre 1917 decemberében került sor, amikor megrendezték a „10-es honvéd hét” rendezvény-sorozatát, melynek kiemelt céljai között nemcsak a gyűjtés, de az árvaalpnak jótékony akciókkal minél szélesebb körben való népszerűsítése is szerepelt.⁶⁸ A programsorozat fő attrakciója a vármegye házában megrendezett hadi kiállítás volt. A „10-es honvéd hét” programját további közel két tucatnyi kulturális rendezvény színesítette. A korabeli sajtó – legnagyobb terjedelemben értelemszerűen az ezred hadiújságja – kiemelt helyen foglalkozott a rendezvényekkel.⁶⁹

A „10-es honvéd hét” eseményei közül kiemelkedett a kiállítás, ugyanakkor számos kísérő rendezvény is színesítette a programot. A tárlattal egy időben rendezett hangversenyeknek, előadásoknak az volt a célja, hogy amellet, hogy további bevételekkel gazdagítsa az ezred özeveg- és árvaalpnját, bemutassák mindazokat az eredményeket, azt a kultúrát, azt a tudást, mely a háború szolgálatába állítva, ezen a téren is babért és dicsőséget szerez az ezred hírnevének, háborús történetének. A decemberi rendezvények felvezetőjeként a novemberi „Vörös Kereszt-hét” keretében tartottak jótékonyági 10-es honvéd estet.⁷⁰ A program rendkívül gazdag volt, hiszen a zenés és prózai előadások mellett kabaré is helyet kapott. A teltházas estet – melyet Benke Tibor hadnagy konferált – követő szűnni nem akaró taps már előrevetítette a 10-es honvéd hét várható sikerét. A „10-es honvéd hét” tulajdonképeni „főpróbáját” 1917. november 24-én tartották a Miskolci Nemzeti Színházban. A szombat esti rendezvényre már jóval a kezdés előtt szinte minden jegy elfogyott. A sajtóbeszámolók szerint „a művész-estély iránt még városunkban is, ahol a közönség minden nemes és szép iránt mindig meleg pártfogást tanúsít, feltűnően nagy az érdeklődés”.⁷¹ A programban zenés és színházi produkciók egyaránt helyet kaptak. Az est sikeréért különösen sokat tett a zeneiskola akkori igazgatója, Szent-Gály Gyula és a színház egykori direktora, Palágyi Lajos.⁷² Előbbi a zenei programot állította össze – melyben saját szerzeményei is helyet kaptak, többek között „egy nagy orcheszterre írt hatalmas induló”⁷³ –, illetve karmesterként működött közre, míg utóbbi nemcsak a színház épületét bocsátotta díjmentesen a szervezők rendelkezésére, de maga is szerepet vállalt a Benke Tibor által írt, „A rabbi leánya” című egyfelvonásos darab bemutatójában. Benke, aki honvédhadnagyként szolgált a tízeseknél, civilben a *Miskolczi Napló* publicistája volt.⁷⁴

⁶⁴ SASSY 1939. 194.

⁶⁵ HOM HTD 86.271.1.

⁶⁶ A kiadványokat a Széchenyi utca 32. szám alatt működő egykori kiadóhivatalban lehetett megvásárolni, ezért a kiadót a köznyelvben „10-es honvéd boltként” emlegették. GULYA 2000. 293.

⁶⁷ SASSY 1939. 196.

⁶⁸ *Miskolczi Estilap*, XXVI. évf. 268. sz. 2.

⁶⁹ Az egykori 10-es Honvéd Hét rendezvény-sorozatáról részletesen publikált: SPÓNER 2017/a; 2017/b.

⁷⁰ *Miskolczi Napló*, XVII. évf. 261. sz. 5.

⁷¹ *Miskolczi Napló*, XVII. évf. 269. sz. 4.

⁷² 1876-ban született. Gyermekkorában asztalosnak tanult, majd a mesterséget elhagyva színészként dolgozott. 1907-ben nevezték ki a Miskolci Nemzeti Színház igazgatójává, melyet 1920-ig irányított.

⁷³ *Miskolczi Estilap*, XXVI. évf. 271. sz. 2.

⁷⁴ SPÓNER 2017/b

Az ezredújság december 20-i ünnepi számában tudósított a „10-es honvéd hét” eseményeiről. A díszesen kiállított karácsonyi [dupla] szám – melynek ára a szokásos 40 fillér helyett egy korona volt – az esemény rangjához, színvonalához, nem utolsósorban jelentőségéhez méltó terjedelemben számolt be minden részletről. Az ezred újságja mellett a korabeli miskolci sajtó is kiemelt figyelmet szentelt a programsorozatnak. A korabeli cikkek kivétel nélkül kiemelték, hogy az esemény sikeres megrendezésében Szent-Gály Gyula elvülhetetlen érdemeket szerzett.⁷⁵

A 10-es Honvéd Hét plakátja (1917) HOM HTD 67.28.1. Fotó: Mészáros Viktória (HOM)

⁷⁵ SPÓNER 2017/a

A jótékonyági rendezvények mellett Szent-Gály és a Miskolczi Daláregylet gyakran közreműködtek a fronton hősi halált halt honvédek temetésén is. Ezekről az eseményekről a helyi sajtó csak abban az esetben számolt be, ha ismert személyiséget helyeztek örök nyugalomra. Ilyen volt 1916. május 5-e, amikor dr. Gomba Károlyt, a kor ismert botanikusának temetésére került sor Mezőkeresztesen.⁷⁶

Az első világháború éveiben az addigi munkatempóját, ha lehet még tovább fokozta, amiért komoly árat kellett fizetnie. Nyilvánvalóan ez a terhelés, a családtagjaiért és nem utolsósorban a haza sorsáért való aggodás nem múlt el nyomtalanul, kikezdte a zeneiskolai igazgató egészségét.

EGY NEMES ÉLETÚT LEZÁRÁSA

Szent-Gály már az első világháború utolsó éveiben is beteg volt, és 2018 végén állapotja kezdett egyre súlyosabbá válni. Leszih Andor, a Borsod Miskolczi Közművelődési és Múzeum Egyesület múzeumőre és egyben Szent-Gály közeli barátja így írt betegségéről: „Az a kór, amely végzetessé vált életére folyamatosan gyengítette erejét s az iskola fejlődéséért lelkesedő finom lelkű, tevékeny igazgató már 1918-ban súlyos beteg volt.”⁷⁷ Állapota 1919-ben tovább romlott és az év nyarán leköszönt az igazgatói posztról.⁷⁸ A nagy munka azonban, amit pihenés nélkül, eszményi ideáktól hevítve végzett, megőrlötte szervezetét, súlyos szívbaja ez év nyarán győzött a felőrölt organizmuson és szeptember 24-én elhunyt.⁷⁹ Miskolc törvényhatósága saját halottjának tekintette, temetésén a város közéletének színe-java megjelent, utolsó útjára tisztelőinek száza kísérték el. Sírjánál Szentpáli István polgármester, Koller Ferenc zeneiskolai igazgató és a miskolci és vasgyári dalárdák nevében Puki László vasgyári főmérnök búcsúztatta. A lelki üdvéért tartott szentmisén a városi tanács, az összes társadalmi egyesületek vezetősége és az iskolák ifjúsága megjelent.⁸⁰ Írásunk zárásaként idézzük egy-egy kecskeméti és miskolci kortárs Szent-Gályról írt méltató sorait, illetve a múlt század első felének jeles közéleti személyiségének, Sassy Csabának a gondolatait:

„Szent-Gály Gyula életének ernyedetlen munkássága, lebilincselő egyénisége, sikerei a tanítványok, a zene és dalkultúra hívei sokaságának lelkében megszentelt, el nem múló emléket állítottak a kegyelet legmagasztosabb megnyilatkozásaképpen, s ezt a kegyeletet fenntartani, növelni, mi tanítványok hő kötelességünknek tudjuk. Ha a kultúr historikusok nem is sorolják a halhatatlanok közé, mi mégis könnyes szemekkel egy kiváló mester halálát siratjuk elmúlásában.”

(Dr. Szabó Lajos, Kecskemét)⁸¹

„Szent-Gály 1919. szeptember 24-én, városunk oláh megszállás alatti szomorú idejében végezte be tevékeny, eredményes, áldásos életét. A lélek, amelyből annyi szintiszta magyar dal fakadt, mit szenvedhetett nemzeti eszményeink gyászos összeomlása idején, az igazgató, ki előtt olyan tömördek teendő, terv és elképzelés állott még, milyen önmegtágadó lemondással törődhetett szomorú sorsába, s milyen fájó érzéssel gondolhatott arra, hogy munkaképtelenné lett, s itt kell hagynia szeretett iskoláját. Szent-Gálynak sokat köszönhet Miskolc zeneiskolája, a város polgársága: művészeti, pedagógiai és igazgatási szempontból. Érték volt és rendszeres, mélyreható komoly munkával szerezte meg a köz becsülését.”

(Leszih Andor, Miskolc)⁸²

⁷⁶ Dr. Gomba Károly civilben a magyar botanikai tudomány, tanügy és közművelődés sok reményre jogosító tehetősége volt és 1916. február 2-án vesztette életét az orosz fronton. In: Miskolczi Napló, 1916. máj. 16. 4.

⁷⁷ LESZIH 1927. 40.

⁷⁸ Augusztus 13-án a városi vezetése Koller Ferencet, Szent-Gály barátját, zenész- és pedagógustárast bízta meg az intézmény vezetésével. LESZIH 1927. 40.

⁷⁹ SZABÓ 1919. 7.

⁸⁰ Miskolc mellett Kecskeméten is gyászistentiszteletet tartottak, illetve a városi tanács rendkívüli ülésen emlékezett meg a kecskeméti zeneiskola egykori igazgatójáról. SZABÓ 1919. 7.

⁸¹ SZABÓ 1919. 7.

⁸² LESZIH 1927. 41.

Nem véletlenül maradt a legvégére Sassy Csaba visszaemlékezése, mint ahogyan szintén nem véletlenül választottunk tanulmányunk mottójául sem egy Sassy idézetet. Sassy nemcsak közeli barátja és bizonyos értelemben – dalszerzőként – munkatársa volt Szent-Gálynak, de a lokálpatrióta, köztisztelőnek és közmegebecsülésnek örvendő író, költő és publicista közel ötven éves pályája során Miskolc minden számottevő közéleti személyiségét jól ismerte. Ennek tükrében talán a leginkább hiteles kortársnak tekinthetjük, akinek szavai nem kétséges, hogy nem nélkülözik az érzelmeket és ezáltal szubjektívek is, mégis talán Ő tudta a leginkább objektíven megítélni Szent-Gály munkásságát, a város kulturális életében betöltött szerepét:

„A miskolci zeneiskola röneszánza Szent-Gály Gyulával kezdődött. Szent-Gály nem volt az a nóta-teremtő, dúsan rakott fa, mely minden kedélyhullámzásra, a hangulat minden változására úgy ontotta volna a dalt, mint Lányi Ernő. Szakképzett, előkelő tudású muzsikusz volt. Okos muzsikusz, ahogyan Lányi Ernő mondta. Amellett nótái, férfikarai, színdarabjai is mind stílusos, magyar hangulatú lélekből íródott.

A kedélye – bár nem volt olyan szertelenül csapongó és rapszódikus, mint Lányié, de egészséges, ép, magyar kedély volt. A fehér asztal mellett éppen olyan sziporkázó, szellemes, mint Lányi. A dalárda élén dalszerető, magyar dalért lelkesdő. A zeneiskola igazgatásában pedáns, nagyvonalú, széleslátókörű, perspektívákat megvilágító muzsikusz.

Nem minden malícia nélkül mondta Lányi utódjáról: „okos muzsikusz”. Neki is imponált az a sokoldalú tudás, mely Szent-Gályt mint embert is, mint muzsikust jellemezte...

1919 szeptemberében, a magyar feltámadást még megérve hunyta le örök álmra szeméit. A Miskolci Zeneiskola történetében korszakos időt iktatott be az ő működése.”⁸³

*

MELLÉKLETEK

1. sz. Melléklet:

A Kecskeméti Lapokban Szent-Gály Gyuláról és műveinek bemutatóról szóló cikkek bibliográfiája⁸⁴:

- 1893.11.05. Nov. 1. Az iskola [róm. kath. főgimnázium] gyászünnepélye volt Katona József sírjánál. A műsor része volt: Föltámadáskor. Tóth Kálmán szövegére Szent-Gály Gyulától.
- 1893.12.24. Zenés mise a kegyesrendieknél [karácsony 1. és 2. napján]. A műsor része: Ave Maria (c-moll) szoprán szóló, vegyeskar, vonózenekar, orgonára Szent-Gály Gyulától.
- 1894.06.07. Jún. 17. Az országos m. kir. zeneakadémia hangversenye, melyen bemutatásra kerülnek Szent-Gály Gyula karénekei: Fehér galamb, Nem szeretem, Elvinnélek címen.
- 1895.07.02. Páthy Károly 25 éves jubileuma a polgári leányiskolában. Elhangzik Kovács Antal – Szent-Gály Gyula: Jubileumi dal, ...
- 1895.09.08. Szent-Gály Gyula, a zeneiskola igazgatója Zeneelmélet címen tankönyvet adott ki.
- 1896.03.15. Kecskeméti városi zeneiskola márc. 7-i hangversenyén elhangzott: Szent-Gály Gyula: Románc (szöveg Deréki A.) c. műve.
- 1896.12.20. Zenés mise (karácsony 1. és 2. napján) a kegyesrendiek templomában. Elhangzik többek között Szent-Gály Gyula: Tantum ergo c. műve.
- 1897.08.15. Szent-Gály Gyula: Zenetanításunk reformja (1-3. old.)
- 1898.06.05. A kecskeméti róm. kath. főgimnázium jún. 8-i ünnepélyének műsorában szerepel: Szent-Gály Gyula: Királydal c. műve.
- 1898.06.19. A Kecskeméti ev. ref. főgimnázium évváró ünnepélyén, jún. 23-án elhangzik Szent-Gály Gyula: A katona búcsúja c. műve is.
- 1899.01.30. A Kecskeméti Polgári Dalkör máj. 11-i hangversenyén elhangzik: Szent-Gály Gyula: Három magyar dal c. műve is.
- 1900.08.12. A Mollináry-ezred zenekara tagnap Szent-Gály: Hírös város c. indulóját játszotta.

⁸³ SASSY 1929. 17.

⁸⁴ A kecskeméti Katona József Könyvtár adatbázisa alapján ((www.bacstudastar.hu/szent-galy-gyula)

- 1901.01.20. A Kecskemét Zenekedvelők Egyesületének hangversenye. A műsorban elhangzik: Szent-Gály Gyula: Andante c. műve is.
- 1903.01.04. Megjelent Szent-Gály Gyula: Zene-Elmélet iskolai és magánhasználatra c. könyve. Közli a budapesti Zenelap c. újság ismertetőjét.
- 1903.09.26. A Polgári Dalkör dalestje a Városi Vigadóban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: A Kecskeméti Polgári Dalkör jeligéje; A hazáról.
- 1904.02.21. Szent-Gály Gyula és Erdődi Ernő: Módszeres énektan címen könyvet írt.
- 1905.03.10. Hangverseny a városi székházban a népkönyvtárak javára. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Dobó Kata. Melodráma.
- 1905.07.20. A polgári Dalkör hangversenye a Városi Vigadóban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Magyar dalok.
- 1905.12.08. Holnap, pénteken a róm. kath. templomban zenés mise lesz. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Mária ne hagyj el. Hegedűszóló).
- 1906.01.27. Kada Elek [Szent-Gály]: Helyreasszony c. népszínmű bpesti bemutatója febr. 11-én lesz a Király Színházban.
- 1906.02.11. Színház. Heti műsor és krit. – Kada Elek – Kun László – Szent-Gály Gyula: Helyreasszony c. népszínmű kottájának megjelenéséről tudósít.
- 1906.03.13. Márc. 15. A rk. főgimnázium ünnepi műsorának zenei része: Szent-Gály Gyula: Szabadságharci dalok. Ének és zenekar.
- 1906.03.18. Ápr. 21. A polgári kör mulatságának műsorában szerepel: Szent-Gály Gyula: Fehér galamb; Szent-Gály Gyula–Prónai Antal: Rákóczi zászlója.
- 1906.04.01. Színház. Heti műsor és krit. – Helyreasszony. (Blahe Lujza és Németh József felléptével).
- 1906.06.28. A városi zeneiskola vizsgálati hangversenye (csütörtök) műsorából ... Szent-Gály: Szerenád. Énekkar, zenekar.
- 1906.10.25. A katolikusok gyászistentiszteletén elhangzik Szent-Gály Gyula: Elégia. Hegedű, zenekar.
- 1907.02.23. Ma, szombaton lesz Szent-Gály Gyula felolvasó estje a róm. kath. főgimnáziumban. Címe: A mi nótáink.
- 1907.05.30. A róm. kath. főgimnázium évváró ünnepélye az intézetben. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Három kurucdal. Énekkar.
- 1907.06.15. A Zeneiskola első vizsgálati hangversenye. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Bölcsődal.
- 1907.11.01. A kegyesrendi főgimnázium ünnepsége Katona József sírjánál. A műsor része: Oltárrá lett. Gyászének. Énekkar.
- 1907.11.19. Beszámoló a jogászok hangversenyéről. A műsor része volt: Szent-Gály Gyula: Holló madár c. műve.
- 1907.11.22. A Kecskeméti Polgári Dalkör dalestje az Otthonban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Magyar dalcsozor. Énekkar.
- 1908.02.22. Színház. Heti műsor és krit. Szombat. Somogyi János: Az agglegény tündérei. Énekes vígjáték. Zenéjét szerezte: Szent-Gály Gyula, Bordeaux Géza, Mihó Ernő.
- 1908.02.25. Színház. Heti műsor és krit. Tegnap. Az agglegény tündérei (Somogyi, Szent-Gály Gyula, Bordeaux, Mihó). Kritika.
- 1908.03.14. Márc. 15-é lesz a kegyesrendi iskola emlékünnepe a gimnáziumban. A műsor része: Várady–Szent-Gály Gyula: Oltár előtt. Melodráma; Szent-Gály Gyula: Rákóczi induló. Énekkar.
- 1908.04.29. Ápr. 27. A kegyesrendi főgimnázium színi előadása volt a színházban. A műsorból megemlítve: Szent-Gály Gyula: Induló. Zenekar.
- 1908.07.09. 1909 nyarán lesz Kecskeméten a 13. országos dalverseny. Az összkarban felhangzik: Szent-Gály Gyula: Üdvözlő kar, szólóval és zenekarral.
- 1908.11.13. Tegnap. Katona emlékünnepe volt a színházban. A műsorból megemlítve: Szent-Gály Gyula: Andante.
- 1909.01.21. Ma lesz a Kecskeméti Ipartestület hangversenyyel egybekötött táncmulatsága az Otthonban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Üdvözlőkar; Oltár előtt; Éji dal.
- 1909.06.30. Vizsgálati hangverseny. Beszámoló a zeneiskola tegnapi hangversenyéről. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Románc. Duett.
- 1909.08.12. Díszhangverseny a dalcarnokban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: A hazáról. [Országos Dalosünnep, Kecskemét]
- 1909.08.13. Aug. 18. Összhangverseny a dalcarnokban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Üdvözlőkar.

- 1909.08.17. Program keddre. Reggel. A budai úti temetőben gyászünnepély Káldy Gyula sírjánál. A műsor része: Káldy-dalok Szent-Gály Gyula átiratában.
- 1909.08.19. A dalverseny utolsó napja. Részletes beszámoló az ünnepi istentiszteletekről, ... az esti díszhangversenyéről, melyen elhangzott: Szent-Gály Gyula: A hazáról c. műve is.
- 1909.08.20. A dalverseny utolsó napja. A hangverseny műsorából megemlítve Szent-Gály Gyula: Üdvözlőkar.
- 1909.09.11. Szept. 19. A Kecskeméti Polgári Daloskör hangversenye. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Kecskeméti nóták (Búsan szól a kecskeméti; Gulyás vagyok; Kecskeméten egy almafa; Az Alföldnek sík mezején); Szent-Gály Gyula: A hazáról.
- 1909.09.12. Szent-Gály Gyula távozása. Hírt ad a zeneiskola igazgatójának a miskolci zeneiskolába történő meghívásáról.
- 1910.06.05. Jún. 7. A római kat. főgimnázium évvégi ünnepsége. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Népdalegyveleg.
- 1912.02.01. A római kat. főgimnázium emlékünnepélye Kalazanti Szent József emlékére. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Pátrónánk ne hagyj el! Ének, zongora.
- 1912.05.18. Jún. 15. A sajtószövetség hangversenye. A műsor része volt: Szent-Gály: Rákóczi elégiája; Bölcsődal.
- 1913.05.21. Jún. 5. A római kat. főgimnázium évvégi ünnepélyén elhangzik: Kada–Szent-Gály Gyula: Helyreasszony. Szerenád c. mű is.
- 1916.06.11. Pütkösöd 1. és 2. napján zenés mise lesz a római kat. plébánia templomban és a katonai barakk kórházban. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Ave Mária.
- 1917.04.08. Zenés mise lesz húsvét két napján [római kat. nagytemplom]. A műsor része: Szent-Gály Gyula: c-moll mise (részletek).
- 1918.03.31. A húsvét első napján tartandó mise műsorában szerepel: Szent-Gály Gyula: c-moll mise.
- 1928.02.21. A Kath. Egyházi Énekkar dalestélye febr. 8-án. A műsor része: Szent-Gály Gyula–Sztójanovits: Búsan szól a kecskeméti; Befordultam a konyhába (énekkar).
- 1928.11.04. Nov. 4. A Polgári Daloskör teaestélye. A műsor része: Szent-Gály Gyula: Siratóéneke 1919-ből; Ne tudja senki.
- 1928.12.02. Az első adventi estély műsora – Szent-Gály Gyula emlékére. Elhangzik: Szent-Gály Gyula: Pátrónánk ne hagyj el. Énekkar; Szent-Gály Gyula: Ave Maria. Dal.; Szent-Gály Gyula: Szerenád. Énekkar; Szent-Gály–Prónay: Rákóczi zászlója. Melodráma; Szent-Gály: c-moll nagymise (részletek).

2. sz. Melléklet: Szent-Gály Gyula munkái:

- *Állítsunk zeneiskolát. Kecskemét, 1892*
- *A kecskeméti városi zeneiskola keletkezése 1894-ben és eddigi működése. 1896*
- *Imádságos és énekeskönyv a kath. tanulóifjúság használatára. Kassa, 1896. (Karsai Ervinnel)*
- *Zeneelmélet. Iskolai és magánhasználatra. Kecskemét, 1896. (bőv. és jav. kiadásai: 2. k. 1900. 3. k. U. ott)*
- *Egyházi zenénk. U. ott, 1899. (Különny. a kecskeméti zeneiskolai Értesítőből)*
- *Módszeres énektan Budapest, 1904., 1905., 1907. Három kötet. (Erődi Ernővel. I. k. 2. kiadás. U. ott, 1904)*

(Ezekon kívül van körülbelül 30 zeneműve, melyek nagyobb része Klöckner budapesti zenemű-kereskedésében jelentek meg.)

*

Források

HOM = Herman Ottó Múzeum

HTD = Történeti Dokumentáció

TGY = Tárgyi Gyűjtemény

MNL BAZL = Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára

OSZK = Országos Széchényi Könyvtár, Budapest

Bibliográfia

DIÓS–VICZIÁN 1993

DIÓS ISTVÁN–VICZIÁN JÁNOS (szerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*. Szent István Társulat, Budapest, 1993–2014

FEHÉR–SZABÓ–KÖRÖSI 1992

PÉTERNÉ FEHÉR MÁRIA–SZABÓ TAMÁS–SZÉKELYNÉ KÖRÖSI ILONA: *Kecskeméti Életrajzi Lexikon*. Kecskeméti Lapok Kft.–Kecskeméti Monográfia szerkesztősége, Kecskemét, 1992

KENYERES 1967

KENYERES ÁGNES (SZERK.): *Magyar Életrajzi Lexikon I-II*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1969

LESZIH 1927

LESZIH ANDOR: *Emlékkönyv a Miskolc Városi Hubay Jenő Zeneiskola 25 éves fennállásána és új palotájának felavatása ünnepére*. Klein, Ludvig és Szelényi Könyvnyomda Rt., Miskolc, 1927

SASSY 1929

SASSY CSABA: *28-as könyv (Minden miskolci benne van!)* I. köt. Magyar Jövő Nyomda, Miskolc, 1929

SASSY 1932

SASSY CSABA: *28-as könyv (Minden miskolci benne van!)* II. köt. Ludvig és Janovits Nyomda, Miskolc, 1932

SASSY 1939

SASSY CSABA: *A volt M. Kir. miskolci 10. honvéd gyalogezred világháborús emlékalbuma*. Ludvig I. Nyomdája, Miskolc, 1939

SPÓNER 2017/a

SPÓNER PÉTER: „Háborúban sem hallgatnak a múzsák” – „10-es Honvéd Hét” egykor és most. *Történelem és Muzeológia. Internetes Folyóirat Miskolcon 2017/1–2.* 90–109.

SPÓNER 2017/b

SPÓNER PÉTER: 100 éve történet: A 10-es honvéd hét. *Szülőföldünk* 36–37. (2017) 118–125.

SZABOLCSI–TÓTH 1965

SZABOLCSI BENCE–TÓTH ALADÁR: *Zenei Lexikon I–III*. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 1965

SZABÓ 1919

SZABÓ LAJOS: *Szent-Gály Gyula*. Különlenyomat a „Kecskeméti Közlöny” 1919. október 12-iki és 14-iki számából. Miskolc, 1919

SZENT-GÁLY 1892

SZENT-GÁLY GYULA: *Állítsunk zeneiskolát*. Sziládi László könyvnyomdája, Kecskemét, 1892

SZINNYEI 1891

SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar írók élete és munkái I–XIV*. Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedése, Budapest, 1891–1914.

TÁNCZOS–SZABÓ 2020

TÁNCZOS–SZABÓ ÁGOTA: *„Állítsunk zeneiskolát!” – Adatok a kecskeméti zenei oktatás kezdeteihez és a 125 éves városi zeneiskola alapításának történetéhez*. Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára, Kecskemét, 2020

THURZÓ NAGY 1940

THURZÓ NAGY LÁSZLÓ: *Miskolc lexikon 1900–1940*. Kézirat (A Herman Ottó Múzeum Könyvtárában)

VÁRY–HELTAI 1968

VÁRY ISTVÁN–HELTAI NÁNDOR: *Kecskemét jelesei*. Kecskemét Város Tanácsa, Kecskemét, 1968